

L'avi Miquel, empresari mataroní

Biografia d'un mataroní nascut l'any 1931

INTRODUCCIÓ

L'avi Miquel va néixer a Mataró l'1 de juny de 1931, dos mesos després de què es proclamés la Segona República.

La seva era una família pobre, de classe obrera. A casa hi vivien 7 persones, entre pares, germans, àvies i cosins. El seu pare i la seva mare treballaven a dos fàbriques diferents, però a totes dues s'hi confeccionava peces de roba. El seu pare, Jaume, era comunista i tenia simpaties amb l'UGT, però mai va tenir problemes amb l'amo de la fàbrica, ja que deia que era un bon home. El seu cosí, Tonet, era socialista i militava al PSOE tot i la seva curta edat (18 anys quan va esclatar la guerra).

De jove, al meu avi ja el van dur a una escola semblant a les guarderies d'ara, amb monitores que els cuidaven i feien jocs. Aquestes escoles es deien popularment els caganers ja que els nens i les nenes que hi anaven eren molt petits.

GUERRA CIVIL

El 18 de juliol de 1936, quan el meu avi feia poc que havia fet els 5 anys, uns militars es van aixecar en contra la República i va començar així la Guerra Civil. Ràpidament el meu avi va començar a sentir que la gent parlava molt de la guerra, però com que ell era tant petit no entenia el que això significava. No va ser fins als inicis del 1939 que en va ser conscient, quan les tropes franquistes van entrar a Mataró. Durant la guerra, el seu cosí, en Tonet, va decidir anar a lluitar per defensar la República; al front de Belchite va ser ferit i, més tard, durant la Segona Guerra Mundial va anar a lluitar a França contra els nazis. Allà es va morir per una malaltia.

El seu pare (el meu besavi) tampoc es va escapar d'anar a lluitar. Va ser cridat a files per la República i tot i que ell no volia, va anar a la guerra. Això ja va significar molt per al meu avi, però el infern més real va començar a principis del 1938, quan els avions nazis van començar a bombardejar i a metrallar Mataró. En Miquel en aquesta època tenia 7 anys però tot i així les bombes li feien molta por i només de sentir un avió es quedava paralitzat i tremolant de terror. Si podia s'amagava a sota l'escala o a sota el llit ja que la tota la família ho feia i no hi havia a prop de casa seva cap refugi públic a on anar.

Els bombardeigs van durar fins al 27 de gener del 1939, quan els franquistes van declarar Mataró ocupada. Aquest mateix dia una unitat de soldats enviada per Mussolini va instal·lar-se a la ciutat, però l'aviació republicana els va metrallar i va fer una matança. Va ser l'última actuació dels republicans a Mataró.

Es van acabar els bombardeigs. La gent estava contenta ja que, tot i que havia guanyat el bàndol contrari, ja no queien bombes i tenien l'esperança que s'acabés la situació de misèria en que vivien. Però la guerra no havia acabat a tot l'estat i la situació va empitjorar. De la gana es va passar a la fam i això va provocar que uns dies després de l'ocupació de Mataró, la gent es revoltés, saquejant diversos magatzems de menjar. Aquesta petita revolta popular va ser reprimida pels militars franquistes.

L'1 d'abril del 1939 la guerra es va declarar oficialment acabada. Els franquistes van començar a fer propaganda de Franco i de la seva política per tot arreu. Van prohibir el català i van reprimir fortament qualsevol acte cultural català.

RACIONAMENT I ESTRAPERLO

Però la gent seguia passant gana. Això va provocar l'aparició de l'estraperlo: la gent anava a comprar menjar (sobretot sucre) il·legalment a cases particulars o a comerços secrets. També anaven a casa de familiars a buscar gallines o hortalisses per menjar, però si la guàrdia civil els veia els ho prenia tot. Una altra forma d'obtenir menjar era robant-lo dels horts dels veïns o dels terratinents. Un menjar molt típic d'aquella època eren els "plattillos volantes", que eren farinetes bullides amb ou i fregides posteriorment.

El menjar legal es comprava amb les cartilles de racionament, que eren uns papers on deia la quantitat de menjar que podies comprar, i també necessitaves uns cupons que donava l'ajuntament i que valien per diners; les antigues monedes republicanes van deixar de ser vigents i tothom va quedar sense diners.

Aquesta situació va durar ben bé fins a inicis dels anys 50.

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Tot i això el règim franquista va intentar normalitzar la situació i el mateix 1939 els nens i nenes van ser obligats a tornar a classe. El meu avi, amb 8 anys, va anar a l'escola pública "Menéndez y Pelayo". Els primers anys de classes no feien cap assignatura instrumental. Només cantaven el "Cara al sol" i resaven durant tot el dia. També feien l'assignatura de "Formación del espíritu nacional" i "Instrucción", on els preparaven per a ser militars.

No va ser fins al curs 1940-1941 que les escoles es van "normalitzar". El meu avi va començar a llegir i escriure, amb professors franquistes que eren militars jubilats i renegats. El curs 41-42 també el va fer en aquesta escola, però com que no aprenien res, al curs 42-43, quan el meu avi tenia 11 anys, els seus pares el van canviar a l'Escola Balmes de Mataró. Aquesta era una escola més "progre", ja que tenia un professor, el senyor Benet, que feia les classes en català. Ara aquest professor té un carrer a Mataró en nom seu. Amb aquest professor van deixar de cantar el Cara al sol i a resar; només ho feien quan venia un falangista a fer l'assignatura de "Formación del espíritu nacional" i quan venia el capellà a fer religió. Al pati, entre els nens també parlaven en català.

En aquesta escola s'hi va estar fins al curs 44-45. Als vespres anava a la "Escuela de Artes y oficios de Mataró" on aprenia a fer dibuix tècnic i també pràctiques al taller. Cursant en aquesta escola obtindria el títol de "Maestría industrial".

FORMACIÓ I EXPERIÈNCIA

Al juny del 1945, quan ell tenia 14 anys, va deixar l'Escola Blanes, però continuava anant a la d'"Artes y oficios". Al setembre d'aquest mateix any va començar a treballar en un taller, per aprendre l'ofici de mecànic. Va trobar feina als "Talleres Valdé" com a principiant i cobrava 30 pessetes a la setmana. Va ser el seu primer sou. Al segon any de principiant cobrava 50 pessetes a la setmana, el tercer any 70 i el quart 100.

A l'any 1949, quan ell tenia 18 anys va acabar l'aprenentatge de mecànic, ara ja era oficial i cobrava 150 pessetes a la setmana. Als vespres encara anava a la "Escuela de Artes y oficios".

Dos anys més va durar aquesta situació, fins l'1 de gener del 1951, quan amb 19 anys va ser cridat per fer la mili. Li va tocar anar a la Marina, però només s'hi va estar tres mesos, ja que va agafar una otitis i es va quedar temporalment sord. Això va fer que els militars el declarassin "inútil para el servicio" i va poder tornar a casa.

A l'agost d'aquell mateix any va plegar dels "Talleres Valdé" perquè havia trobat feina en una altra empresa, la "Bonany" on es construïen màquines de confecció tèxtil industrial. Cobrava 250 pessetes a la setmana.

Al cap de dos anys, a finals de juny del 1953, quan ell tenia 22 anys, va acabar "Artes y oficios", i va obtenir el títol de "Maestría industrial", que li va ser lliurat en una festa per el mateix alcalde de Mataró.

A l'agost del 1953, dos mesos després va plegar de l'empresa "Bonany" i va anar a l'empresa "Semtex", on fabricaven màquines circulars de gènere de punt. Aquí ja cobrava 375 pessetes a la setmana.

AL BRASIL

Al febrer de l'any 1954 es va assabentar, per mitjà de l'ambaixada, que el Brasil buscava persones amb el títol que ell tenia, per anar a treballar-hi. Va decidir anar al Brasil, però per fer-ho necessitava un mínim de certificats professionals i el passaport, que se'l va haver d'anar a fer a Barcelona. Ell i un amic seu que també havia d'anar al Brasil van anar a una comissaria de Barcelona per fer els papers i en arribar-hi van veure un policia vell que se'ls hi va acostar i els hi va dir que si li pagaven uns quants diners ell els ajudaria a obtenir els papers, ja que si no era molt difícil. Van pagar i l'home els hi va dir que comprassin una caixa de puros i la portessin al comissari; així obtindrien el que volien. Els van comprar i el comissari, en veure que eren bons, els hi va fer els papers sense cap mena de complicació.

Aquell mateix febrer, el meu avi va plegar de "Semtex" i va anar al port de Barcelona per agafar un vaixell cap a Brasil. Al cap de 15 dies ja eren al port de Santos, Brasil. Gairebé no duïen maletes, només una mica de roba i unes 2000 pessetes, que equivalien a uns 2000 cruzeiros, moneda vigent del Brasil d'aquella època.

Els primers quatre dies es van instal·lar a casa dels pares de l'amic, que vivien a Sao Paulo, buscant feina i una pensió. Al meu avi, la pensió li costava 1000 cruzeiros al mes. La feina la va trobar en una empresa multinacional nord-americana que es deia Braford, on entrava la llana en brut i en sortien peces de roba fetes; aquí cobrava 3500 cruzeiros.

Però tot i trobar feina molt ràpidament, els primers tres mesos encara li va costar entendre el brasiler, però a poc a poc i escoltant molt la ràdio i mirant la televisió el va aprendre. En aquella època el Brasil era una democràcia.

Al cap d'un any, al 1955, quan ell tenia 24 anys va passar a ser coordinador entre l'oficina tècnica i el taller d'aquella mateixa empresa. Va passar a cobrar 8500 cruzeiros al mes.

Aquesta etapa al Brasil va ser molt important per a ell ja que es va acabar de formar professionalment i personalment. Però al març del 1957, quan tenia 25 anys, va voler tornar a Mataró perquè ell mai s'havia adaptat al clima d'allà i hi estava malament.

EMPRESARI

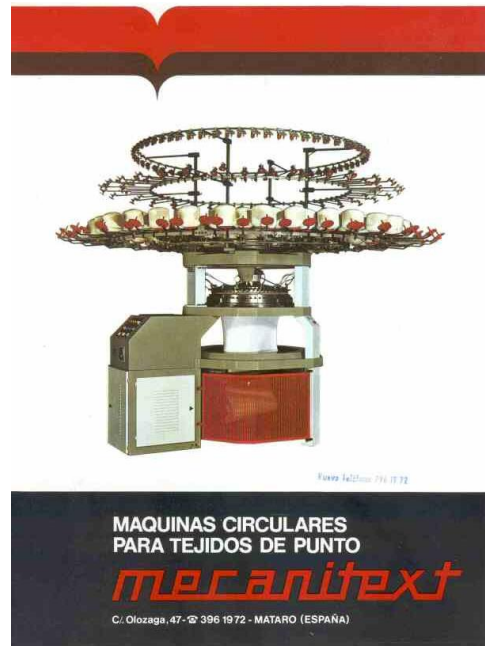
En arribar a Mataró va tornar a l'empresa "Semtex", ja que l'amo li va demanar. Però a principis del 1959 va plegar de l'empresa perquè tenia ganes de muntar el seu propi taller. Amb el seu cunyat Agustí van llogar un local a Mataró i van fundar l'empresa AGMI (Agustí i Miquel). Construïen motocultors i els venien a pagesos particulars d'arreu de Catalunya i també algun d'Aragó i del País Valencià. Com que el negoci anava bé van contractar dos treballadors més.

A finals d'agost del 1963, quan el meu avi tenia 32 anys, de mutu acord amb el seu cunyat van tancar la fàbrica per desavinences. En tota la història de AGMI van vendre uns 300 motocultors.

A partir d'aquí va decidir muntar la seva pròpia empresa tèxtil, i així ho va fer. Va llogar un altre local i va fundar l'empresa "Mecanitext", de maquinària tèxtil.

Va comprar maquinària industrial nova i de qualitat amb els estalvis que tenia i va començar ell sol dissenyant i construint elements mecànics per a màquines tèxtils.

Com que això li va funcionar, va decidir ampliar el seu negoci perquè ell sol no donava l'abast. Va contractar algun treballador més, però cada cop tenia més i més feina i encàrrecs i ell anava ampliant la plantilla, fins a ser 70 treballadors. Va començar a rebre encàrrecs d'arreu del món, i també anava a fires internacionals a donar a conèixer els seus productes.

- La "Rectijack" servia per seleccionar les agulles per fer dibuixos a la roba

A l'any 1971, quan tenia 40 anys, va decidir que passaria de construir peces a construir màquines senceres, que venia a 1.600.000 o 1.800.000 pessetes, segons el model. Això li va comportar més feina i més ingressos. Es va donar a conèixer més per tot el món i va viatjar molt per promocionar-se. En tot aquest temps no va tenir cap problema amb els treballadors; cap vaga ni cap reivindicació, ja que els salaris que pagava el meu avi eren dels més alts de Mataró.

Tot aquest èxit es va veure acabat per l'anomenada "crisi del petroli": a l'any 1973, quan el meu avi tenia 42 anys, el preu del petroli es va pujar molt. Moltes fàbriques van tancar.

A causa d'això les 100 demandes de màquines que tenia es van anul·lar i de cop es va trobar que no tenia ningú a qui vendre les màquines. Tot i així encara va aguantar fins a l'any 1974, quan va haver de fer suspensió de pagaments. Molts treballadors van preferir marxar, cobrant una indemnització. Així, la plantilla va passar de 70 treballadors a 25. Però tot i això aquell mateix any va rebre una comanda de 20 màquines des de Portugal.

El meu avi va pensar que el negoci podria continuar i va anar a Portugal a signar aquest acord. En ser allà uns militars portuguesos es van revoltar contra el règim dictatorial i van sortir al carrer amb flors a les escopetes. Era l'anomenada Revolució dels clavells. A causa de la inseguretat en què es va veure, l'empresari portuguès va anul·lar la demanda i el meu avi va haver de tornar sense cap negoci fet.

Va decidir que per tirar endavant el negoci calia moure's més i va mirar de vendre tot el que podia; així va anar aguantant uns anys més.

A l'any 1975, quan el meu avi tenia 44 anys, Franco es va morir i, tot i la inseguretat de no saber què passaria amb el negoci, aquest va tirar endavant. Però l'any 1976 els sindicats van començar a fer demandes de millores salarials. Demanaven un 30 % d'augment, però al final el govern va decretar el 10 %. Això va ser un cop fort per al meu avi; a l'haver de pagar més als treballadors, sense vendre més màquines, l'economia es va desestabilitzar.

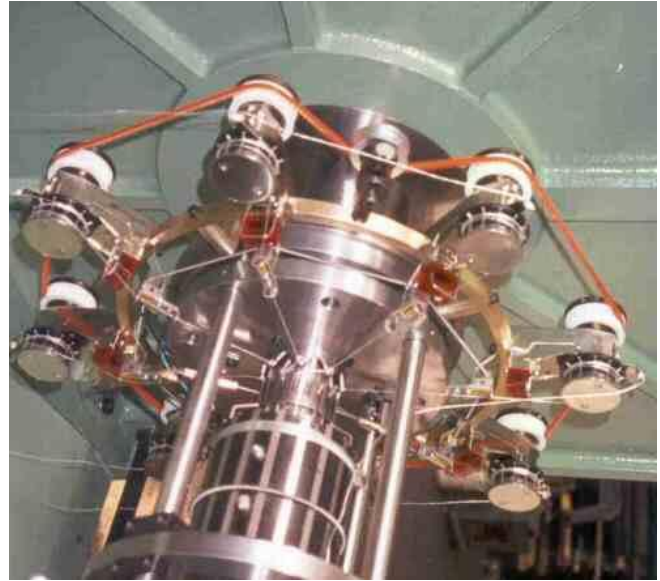
L'any 1978, quan ell tenia 47 anys va veure que la seva empresa ja no podia funcionar i en una reunió amb els treballadors va anunciar que tancava la fàbrica. Això va separar als treballadors en dos blocs: els que volien una indemnització i plegar perquè ja tenien una altra feina; i els que no tenien cap altra feina i volien mirar de continuar el negoci. Un treballador d'aquest segon grup va ser apallissat per treballadors del primer grup.

Tot i les discrepàncies i els enfrontaments, a finals de juny del 1978, l'avi Miquel va tancar definitivament la seva empresa.

TREBALL EN DEMOCRÀCIA

Al cap de poc un amic seu li va fer l'oferta d'anar a Mèxic a treballar a l'empresa "Maquinaria Galez". Al 30 de novembre de 1981, quan tenia 50 anys, va tornar a Catalunya, després d'estar tres anys a Mèxic. A Mataró va rebre l'oferta d'entrar a l'empresa "Fictex" per a ser-ne administrador gerent.

Però l'amo de l'empresa li va passar el negoci al meu avi, el qual el va anar continuant amb èxit fins al 1996, amb 65 anys, que es va jubilar i va tancar l'empresa. Tanmateix durant la resta de la seva vida ha continuat fent feines per altres empreses.

CONCLUSIÓ

El meu avi ha estat una persona que ha viscut molt i amb diverses maneres d'entendre la vida. De petit va viure la guerra, la misèria, la pobresa, la fam ... com qualsevol altre obrer. Però d'obrer va passar a empresari; els negocis al principi li van anar bé i això li va permetre fer diners i viatjar molt per promocionar els seus productes i conèixer món.

Tot i ser empresari, no tenia problemes amb els obrers ja que, al meu parer, al viure de petit amb una família obrera i haver passat gana i por va mirar de tractar sempre bé als seus treballadors. Però això no vol dir que tingui idees comunistes o d'esquerres. El franquisme i el ser empresari tants anys també van moderar-lo i ara és una persona pròxima ideològicament a CiU. Jo crec que és la típica figura que surt a les sèries ambientades en el franquisme que tenen com a protagonista una família burgesa, amb el pare que és l'amo de la fàbrica i catalanista.

Marc Sureda i Presas

Quart ESO de l'IES Hostalric, juny 2004